

TỔNG QUAN VỀ SỰ THAM GIA CỦA HỘ NÔNG DÂN TRONG HỆ THỐNG THỰC PHẨM ĐỊA PHƯƠNG

Bùi Thị Khánh Hòa*, Phạm Văn Hùng

Khoa Kinh tế và Quản lý, Học viện nông nghiệp Việt Nam

**Tác giả liên hệ: btkhoa@vnua.edu.vn*

Ngày nhận bài: 14.01.2025

Ngày chấp nhận đăng: 31.10.2025

TÓM TẮT

Hệ thống thực phẩm địa phương được đưa ra như một giải pháp của quá trình chuyển đổi hệ thống lương thực thực phẩm theo hướng bền vững. Quá trình chuyển đổi này sẽ đảm bảo người tiêu dùng tiếp cận được với thực phẩm an toàn, bổ dưỡng, cải thiện thu nhập cho nông dân, bảo tồn tài nguyên thiên nhiên và giảm thiểu biến đổi khí hậu. Bài viết hệ thống hoá các khái niệm vai trò của hệ thống thực phẩm địa phương trên phương diện kinh tế, xã hội và môi trường. Bài viết tổng quan một số nghiên cứu về sự tham gia của hộ nông dân trong hệ thống thực phẩm địa phương dưới góc độ thực hiện các chức năng trong hệ thống đó là sản xuất, chế biến, phân phối và tiêu thụ thực phẩm địa phương, đồng thời chỉ ra các rào cản đối với sự tham gia của hộ nông dân trong hệ thống thực phẩm địa phương bao gồm rào cản về năng lực của hộ nông dân, rào cản trong tiếp cận thị trường và xây dựng mối quan hệ, rào cản trong việc duy trì chất lượng và tiêu chuẩn sản phẩm, sự thiếu vắng các hỗ trợ từ chính sách và cơ chế pháp lý.

Từ khóa: Sự tham gia của hộ nông dân, hệ thống thực phẩm địa phương, chuỗi cung ứng thực phẩm ngắn.

Review on Farm Households' Participation in Local Food Systems

ABSTRACT

The local food system is proposed as a solution for the process of transforming the food system towards sustainability. This transition ensures consumers access to safe and nutritious food, improves farmers' livelihood, conserves natural resources and mitigates climate change. The study has systematized the concepts and the role of the local food system in terms of economy, society and environment. The research also reviewed the various studies on the participation of farm-households in the local food system from the perspectives of performing functions in the system: production, processing, distribution and consumption of local food. In addition, the study pointed out the barriers to the participation of farm-households in the local food system, including barriers in the capacity of farming households, markets accessibility and relationship establishment, product quality and standards maintenance, and the shortage of policies and legal mechanisms.

Keywords: Farm-households' participation, local food systems, short food supply chains.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Hệ thống thực phẩm toàn cầu đang chịu áp lực rất lớn để đảm bảo an ninh lương thực và dinh dưỡng lành mạnh cho tất cả mọi người. Năm 2021, cứ 10 người trên toàn cầu thì có một người bị suy dinh dưỡng hoặc mất an ninh lương thực nghiêm trọng (lần lượt là 9,8% và 11,7%) (FAO, 2022). Ngoài ra, tác động môi trường của hệ thống thực phẩm toàn cầu hóa đang gia tăng,

bao gồm nạn phá rừng, mất đa dạng sinh học, phát thải khí nhà kính, ô nhiễm nước và ô nhiễm môi trường (Springmann & cs., 2018). Bối cảnh này thúc đẩy nhu cầu cải cách hệ thống thực phẩm và xây dựng chiến lược ở cả cấp quốc gia và địa phương nhằm giảm thiểu các tác động tiêu cực (Martin, 2022).

Trong những thập kỷ qua, hệ thống thực phẩm địa phương (HTTĐP) đã được chính phủ nhiều quốc gia thúc đẩy như đòn bẩy để

chuyển đổi hệ thống thực phẩm theo hướng bền vững hơn. Đặc biệt, nghiên cứu mới nổi về tác động của đại dịch Covid-19, bao gồm các cách tiếp cận để phục hồi sau những thách thức của nó, đã nhấn mạnh tầm quan trọng của việc phát triển các HTTPĐP như là chìa khóa để có một hệ thống thực phẩm tổng thể có khả năng phục hồi tốt hơn (Hendrickson, 2020; Thilmany & cs., 2021). Để ứng phó với những tác động của đại dịch Covid-19 đối với hệ thống thực phẩm, Tổ chức Nông Lương Liên hợp quốc (FAO) nhấn mạnh rằng “thúc đẩy sản xuất thực phẩm địa phương và chuỗi cung ứng ngắn và mức độ tự cung tự cấp cao hơn” (FAO, 2020) là một chiến lược trung tâm có thể củng cố khả năng của hệ thống thực phẩm để vượt qua các cuộc khủng hoảng trong tương lai. Bên cạnh đó, trong bối cảnh toàn cầu hóa và biến đổi khí hậu đang tác động mạnh mẽ đến sản xuất và tiêu thụ thực phẩm, HTTPĐP ngày càng trở nên quan trọng như một mô hình bền vững và thân thiện với môi trường. Hệ thống này không chỉ giúp tăng cường an toàn thực phẩm, giảm thiểu tác động xấu đến môi trường mà còn hỗ trợ phát triển kinh tế địa phương, nâng cao chất lượng sống cho cộng đồng nông thôn. Về mặt sản xuất, các hộ nông dân là mắt xích thiết yếu của HTTPĐP, đảm bảo nhu cầu của địa phương về thực phẩm tươi sống, tăng tính đa dạng của thị trường nông sản thực phẩm, từ đó mang lại cho người tiêu dùng nhiều cơ hội lựa chọn. Tuy nhiên, sự tham gia của các hộ nông dân vào HTTPĐP vẫn gặp phải nhiều rào cản, bao gồm yếu tố kinh tế, kỹ thuật và chính sách dù đây là điều kiện then chốt để đảm bảo tính bền vững và ổn định nguồn cung thực phẩm an toàn cho cộng đồng.

Hiện nay, phần lớn các nghiên cứu quốc tế về HTTPĐP tập trung ở các nước phát triển và chủ yếu tiếp cận từ góc nhìn người tiêu dùng. Nghiên cứu này nhằm mục tiêu khái quát những khái niệm đã có và vai trò của HTTPĐP, tổng quan tài liệu về các khía cạnh liên quan đến sự tham gia của hộ nông dân vào HTTPĐP cũng như những rào cản, thách thức, từ đó làm căn cứ cơ sở cho các nhà hoạch định chính sách đưa ra các giải pháp nhằm thúc đẩy sự phát triển của HTTPĐP trong tương lai.

Bài viết nhằm tổng quan về vai trò, các chức năng của hộ nông dân tham gia vào hệ thống thực phẩm địa phương và các rào cản trong quá trình này. Đây là cơ sở để đề xuất các giải pháp, chính sách thúc đẩy sự tham gia của hộ nông dân vào phát triển bền vững hệ thống LTTP địa phương.

Nghiên cứu sử dụng phương pháp tổng quan hệ thống tài liệu để phân tích một cách có hệ thống các nghiên cứu liên quan đến sự tham gia của hộ nông dân trong HTTPĐP. Nguồn dữ liệu chính bao gồm các bài báo khoa học từ cơ sở dữ liệu Scopus, Web of Science, Google Scholar, báo cáo của các tổ chức quốc tế như FAO, chính sách của các quốc gia về phát triển HTTPĐP. Dữ liệu được phân tích thông qua các phương pháp: Phân tích nội dung, phân hóa các chủ đề chính (lợi ích kinh tế, tác động xã hội, hiệu quả môi trường) và rào cản, so sánh, đối chiếu giữa các khu vực (Bắc Mỹ, EU, châu Á). Nghiên cứu này áp dụng chủ yếu phương pháp tiếp cận định tính thông qua tổng hợp và phân tích các tài liệu học thuật, báo cáo chính sách và nghiên cứu thực nghiệm về HTTPĐP trên thế giới.

2. TỔNG QUAN VỀ HỆ THỐNG THỰC PHẨM ĐỊA PHƯƠNG

2.1. Khái niệm hệ thống thực phẩm địa phương

HTTPĐP không phải là khái niệm mới, mặc dù vậy, không có định nghĩa chung nào về HTTPĐP, chủ yếu là do có nhiều cách diễn giải khác nhau về cụm từ “địa phương” (Holcomb & cs., 2018; Pinchot, 2014). Phần lớn các nghiên cứu xác định “địa phương” theo tiêu chí khoảng cách địa lý giữa nơi sản xuất và tiêu dùng, nhưng không có sự đồng thuận về giới hạn cụ thể. Bộ Nông nghiệp Hoa Kỳ (USDA) (2009) báo cáo rằng, tùy thuộc vào định nghĩa, khoảng cách có thể thay đổi rất nhiều, từ 25 đến 350 dặm từ nơi sản xuất. Tại Hoa Kỳ, Đạo luật Thực phẩm, Bảo tồn và Năng lượng Hoa kỳ năm 2008 định nghĩa một sản phẩm thực phẩm địa phương là sản phẩm được tiếp thị trong một khu vực cách nơi sản xuất sản phẩm đó ít hơn 400 dặm

(khoảng 644km) hoặc tại tiểu bang nơi sản xuất sản phẩm đó. Ở Canada, thực phẩm được coi là “địa phương” khi được sản xuất và tiêu thụ trong cùng tỉnh hoặc trong bán kính 50km từ nơi sản xuất (Government of Canada, 2013). Trung tâm nghiên cứu chung của Châu Âu mô tả HTTPĐP là hệ thống mà thực phẩm được sản xuất, chế biến và bán trong một khu vực địa lý xác định; tuy nhiên, khái niệm “địa phương” có thể khác nhau giữa nông thôn và thành thị (Sneed & Fairhurst, 2017).

Một số nghiên cứu khác lập luận “địa phương” dưới khía cạnh quan hệ xã hội, hay chính là sự gắn kết giữa người sản xuất, phân phối, bán lẻ và người tiêu dùng (Eriksen, 2013). Theo đó, HTTPĐP đặc trưng bởi các chuỗi cung ứng ngắn, rút ngắn khoảng cách giữa nông dân và người tiêu dùng cuối cùng (Mount, 2012; Žmija & cs., 2019), qua đó tăng tính minh bạch về nguồn gốc thực phẩm (Marsden & cs., 2000). Bên cạnh việc đưa người tiêu dùng đến gần hơn với nguồn gốc thực phẩm, nông dân cũng tham gia vào hoạt động bán hàng trực tiếp cho người tiêu dùng thông qua chợ nông sản truyền thống, quầy hàng ven đường, bán tại ruộng (Hand & Martinez, 2010) hoặc trực tiếp đến các nhà bán lẻ như nhà hàng, bệnh viện, trường học (Cunningham, 2011). Các mối liên hệ trực tiếp giữa các tác nhân trong chuỗi cung ứng ngắn tạo nên sự tương phản với các hệ thống thực phẩm công nghiệp quy mô lớn (Hinrichs, 2000). Pinchot (2014) cũng đưa ra định nghĩa thực phẩm địa phương là thực phẩm được phân phối trực tiếp đến người tiêu dùng hoặc thông qua chuỗi cung ứng thực phẩm ngắn. Trong đó, chuỗi cung ứng thực phẩm ngắn không chỉ biểu thị khoảng cách ngắn giữa sản xuất và tiêu thụ thực phẩm, mà quan trọng hơn là không có hoặc ít các tác nhân trung gian giữa người sản xuất và người tiêu dùng. Với quan điểm đó, HTTPĐP có thể hiểu là hệ thống nơi giao dịch được thực hiện trực tiếp giữa nông dân và người tiêu dùng, rút ngắn chuỗi cung ứng truyền thống và thay vào đó là các chuỗi cung ứng ngắn, nơi nông dân vừa là người trực tiếp sản xuất, vừa là người chế biến, đóng gói, phân phối và tiêu thụ thực phẩm.

Những nghiên cứu còn lại tiếp cận “địa phương” từ góc độ giá trị (Eriksen, 2013) hoặc đưa ra khái niệm HTTPĐP theo quan điểm của người tiêu dùng (Feldmann & Hamm, 2015; Gracia, 2014; Onozaka & cs., 2010), gắn với các giả định về cách thực phẩm được trồng hoặc nuôi như không có thuốc trừ sâu hoặc không có hormone (Richards & Vassalos, 2023) hoặc phụ thuộc vào người trồng thực phẩm là nông hộ sản xuất nhỏ.

Tóm lại, ý nghĩa của “hệ thống thực phẩm địa phương” thay đổi tùy thuộc vào tác giả và bối cảnh nghiên cứu. Không có định nghĩa duy nhất về HTTPĐP trong tài liệu khoa học, nhưng trong hầu hết các trường hợp, khoảng cách không gian và mối quan hệ cá nhân giữa các giai đoạn khác nhau của chuỗi cung ứng thực phẩm cũng như các hạn chế đối với một khu vực địa lý là những vấn đề quan trọng và được xem xét. Trong bài viết này, tác giả tuân theo một định nghĩa hẹp, HTTPĐP là hệ thống trong đó thực phẩm được sản xuất, chế biến, phân phối và tiêu thụ trong một khu vực địa lý xác định. HTTPĐP thường liên quan đến những hộ nông dân nhỏ, sản phẩm không đồng nhất và chuỗi cung ứng ngắn, trong đó người nông dân thực hiện các chức năng bao gồm sản xuất, chế biến, phân phối và tiêu dùng.

2.2. Tầm quan trọng của hệ thống thực phẩm địa phương

Vai trò của HTTPĐP trong quá trình chuyển đổi hệ thống thực phẩm ngày càng thu hút sự quan tâm của người dân, các nhà hoạch định chính sách và các nhà nghiên cứu. Trong các cuộc khủng hoảng toàn cầu như đại dịch Covid-19, HTTPĐP được xem là giải pháp thay thế khả thi về mặt kinh tế, lành mạnh về mặt sinh thái và công bằng về mặt xã hội cho các hệ thống thực phẩm truyền thống (Stephens & cs., 2020). Nhiều nghiên cứu cho thấy người tiêu dùng có thái độ và niềm tin tương đối nhất quán đối với thực phẩm địa phương như độ tươi, lành mạnh, an toàn, chất lượng cao và lợi ích kinh tế cho cộng đồng (Onozaka & cs., 2010). Sự quan tâm này được thúc đẩy bởi mong muốn của người tiêu dùng về thực phẩm

tươi, có chuỗi cung ứng ngắn và loại bỏ nhu cầu lưu trữ và vận chuyển trên một khoảng cách dài (Peters & cs., 2009).

2.2.1. Lợi ích về kinh tế

HTTPĐP được cho là có lợi cho hộ nông dân bằng cách loại bỏ “tác nhân trung gian”, cho phép nông dân giữ lại phần lớn hơn từ doanh thu bán nông sản (Stickel & Deller, 2020; Pinchot, 2014; Bonanno & cs., 2013; King & cs., 2010). Các nhà nghiên cứu đã phát hiện ra rằng việc bán sản phẩm trực tiếp tới người tiêu dùng có tiềm năng tăng lợi nhuận cho nông dân (Bauman & cs., 2018; Rysin & Dunning, 2016; Hardesty & cs., 2014) do người tiêu dùng sẵn sàng trả giá cao hơn cho thực phẩm địa phương (Gracia & cs., 2012; Hempel & Hamm, 2016; Printezis & Grebitus, 2018). Tuy nhiên, một số nghiên cứu cho thấy giá rau quả tươi tại chợ nông sản đôi khi rẻ hơn so với siêu thị (McGuirt & cs., 2011; Valpiani & cs., 2015).

HTTPĐP còn mang lại “hiệu ứng số nhân” kinh tế, khi chi tiêu cho thực phẩm địa phương được tái đầu tư trong cộng đồng, thúc đẩy việc làm, liên kết doanh nghiệp (Hardesty & cs., 2016; Jablonski & Schmit, 2016; Kneafsey & cs., 2013; Martinez & cs., 2010), và phát triển các hoạt động như du lịch nông nghiệp hay quá trình chế biến làm tăng giá trị gia tăng của thực phẩm được sản xuất trong khu vực cũng có thể thúc đẩy tăng trưởng kinh tế địa phương (Hughes & Boys, 2015). Tuy nhiên, một số công việc nhất định trong các chuỗi thông thường có thể bị mất khi nhà sản xuất đảm nhận thêm các vai trò trong chuỗi cung ứng (chế biến, đóng gói và phân phối).

2.2.2. Lợi ích về xã hội

HTTPĐP làm tăng cường gắn kết cộng đồng thông qua các hoạt động như vườn cộng đồng, tạo ý thức tập thể và thúc đẩy sự tham gia của công dân nhiều hơn (Diekmann & cs., 2020; McDaniel & cs., 2021; Teig & cs., 2009; Sturtevant, 2006).

HTTPĐP giúp cho nông dân cảm thấy có ý thức hơn về sự công nhận và thừa nhận của xã hội đối với công việc của họ. Trên thực tế, cảm

giác này là động lực chính thúc đẩy nông dân tham gia vào HTTPĐP. Nông dân ở vùng Quebec (Hoa Kỳ) khẳng định khả năng tương tác với người mua là lý do chính để họ bán hàng thông qua các kênh trực tiếp (Mundler & Jean-Gagnon, 2020). Sự tham gia vào chợ nông sản ở Hungary mạnh hơn ở những nông dân muốn tương tác trực tiếp với khách hàng (Benedek & cs., 2018). Tại Hy Lạp, nhận thức của nông dân về sự chấp nhận của cộng đồng địa phương đối với họ làm tăng sự sẵn lòng tham gia vào các chuỗi cung ứng thực phẩm ngắn (Charatsari & cs., 2018). Trong nghiên cứu khác tại Ý, nhà sản xuất coi trọng bán hàng trực tiếp trong chuỗi cung ứng ngắn của HTTPĐP chủ yếu để có được danh tiếng và tăng mức độ tự trọng của họ (Mancini & cs., 2019). Không những thế, những người nông dân bán hàng ở miền bắc nước Ý thích mối quan hệ trực tiếp với người tiêu dùng để làm nổi bật giá trị “thực” của sản phẩm của họ và nâng cao nhận thức của người tiêu dùng về sản xuất thực phẩm (Demartini & cs., 2017). Các mối liên hệ này góp phần thu hẹp khoảng cách giữa nông thôn với thành thị và thúc đẩy phát triển HTTPĐP.

Ngoài ra, ở các nước đang phát triển, vườn nhà trong HTTPĐP, giúp cải thiện kết quả và kiến thức dinh dưỡng ở vùng nông thôn Mozambique và giải quyết nhu cầu an ninh lương thực ở Sri Lanka (Maredia & cs., 2023).

2.2.3. Lợi ích về môi trường

HTTPĐP được cho là giảm phát thải nhờ khoảng cách vận chuyển ngắn, song tác động này vẫn còn tranh luận do phần lớn khí thải xuất phát từ sản xuất và chế biến (Low & cs., 2015; Poore & Nemecek, 2018). Phương tiện vận chuyển trong các hệ thống thực phẩm khu vực, quốc gia hay toàn cầu tạo ra ít khí thải hơn so với vận chuyển trong HTTPĐP, thường là những chuyến đi ngắn của người sản xuất và người tiêu dùng (Avetisyan & cs., 2014; Loiseau & cs., 2020). Quan trọng hơn, thực phẩm có nguồn gốc động vật tạo ra nhiều khí thải hơn rất nhiều so với thực phẩm có nguồn gốc thực vật (Poore & Nemecek, 2018; Ritchie, 2020). Ngoài ra, trồng hoặc lưu trữ thực phẩm trong

thời gian dài (như nhà kính, tủ lạnh để bảo quản) hay nhập khẩu các thực phẩm trái mùa cũng làm tăng lượng khí thải đáng (Hospido & cs., 2009). Do đó việc thay đổi chế độ ăn có thể có tác động cao hơn đáng kể đến biến đổi khí hậu so với việc rút ngắn khoảng cách giữa sản xuất và tiêu dùng (Pradhan & cs., 2020). Theo cách nhìn nhận này, HTTPĐP khuyến khích tiêu dùng thực phẩm có nguồn gốc thực vật, sản xuất tại chỗ và theo mùa vụ, qua đó góp phần giảm biến đổi khí hậu (Kneafsey & cs., 2013).

HTTPĐP thúc đẩy các hoạt động sản xuất thân thiện với môi trường do người tiêu dùng mong đợi các nhà sản xuất trong HTTPĐP sẽ áp dụng các biện pháp canh tác bền vững với môi trường hơn so với người nông dân ở nơi khác (Sneed & Fairhurst, 2017). Một số nghiên cứu cho thấy những người nông dân bán trực tiếp cho người tiêu dùng có nhiều khả năng sử dụng các phương pháp quản lý hữu cơ và ít có khả năng sử dụng thuốc trừ sâu và thuốc diệt cỏ hơn những người sản xuất thông thường (Low & cs., 2015; Schoolman, 2019).

Một vấn đề khác liên quan đến HTTPĐP và lợi ích về môi trường là việc giảm lãng phí thực phẩm, giúp giảm thiểu biến đổi khí hậu bằng cách giảm lượng khí thải carbon vì thực phẩm dư thừa sẽ giảm đi tại các bãi chôn lấp nên lượng khí mêtan cũng giảm đi (US EPA, 2021). Việc giảm lãng phí thực phẩm dọc theo chuỗi cung ứng có thể tạo ra các thị trường mới cho người trồng trọt và giúp giảm tình trạng mất an ninh lương thực (Gunders & cs., 2017) và các cửa hàng trong HTTPĐP được cho là giải pháp hữu ích.

3. SỰ THAM GIA CỦA HỘ NÔNG DÂN TRONG HỆ THỐNG THỰC PHẨM ĐỊA PHƯƠNG

Đối với nhiều nước nông nghiệp trên thế giới, hộ nông dân có thể coi là nền tảng của cơ cấu nông nghiệp (Mahaman, 2014). Mặc dù khả năng sản xuất hàng hoá nhìn chung thấp và thực tế họ phải đối mặt với nhiều vấn đề và không thể cạnh tranh trên thị trường toàn cầu, nhưng hộ nông dân có rất nhiều lợi thế, đặc biệt

ở quy mô địa phương và khu vực. Hộ nông dân tham gia vào việc sản xuất thực phẩm địa phương, đặc điểm cơ bản của những thực phẩm này bao gồm tính chất phi công nghiệp, không đại trà và chúng được sản xuất từ nguyên liệu địa phương hoặc bằng phương pháp sản xuất địa phương. Chúng thường được tiếp thị tới người tiêu dùng dưới dạng những sản phẩm có giá trị độc đáo như hương vị, độ tươi, chất lượng cao, có giá trị dinh dưỡng, nền tảng văn hoá và truyền thống địa phương hoặc thực tế là chúng được sản xuất theo cách bền vững, thân thiện với môi trường đồng thời tôn trọng phúc lợi động vật (Žmija & cs., 2019). Một số bằng chứng so sánh về hệ thống thực phẩm cho thấy rằng ở những nơi mà các nhà sản xuất nông nghiệp nhỏ chiếm ưu thế thì đóng góp của họ vào sản xuất thực phẩm tại khu vực so với các nhà sản xuất nông nghiệp có quy mô khác là cao nhất (Rivera & cs., 2020). Các hộ nông dân đóng vai trò quan trọng trong nền kinh tế nông thôn. Họ giúp duy trì sự sống cho các vùng nông thôn xa xôi bằng cách duy trì dịch vụ và cơ sở hạ tầng xã hội, giúp bảo tồn bản sắc của thực phẩm địa phương và cung cấp việc làm ở những vùng có ít cơ hội việc làm hơn, mặc dù lao động cấp hộ gia đình thường chỉ giới hạn ở các thành viên gia đình và không được trả lương (Lecole, 2021). Sự tham gia của hộ nông dân trong HTTPĐP phát triển nhanh, cùng với chuỗi cung ứng ngắn và bán hàng trực tiếp cho người tiêu dùng, cung cấp giải pháp thay thế cho chuỗi thực phẩm dài hơn thông thường (Rossi, 2022).

Bên cạnh đó, khi chuỗi cung ứng trong HTTPĐP được rút ngắn, hộ nông dân đồng thời tham gia thực hiện thêm các chức năng khác của chuỗi như chế biến thực phẩm địa phương hay chính là nông sản. Chế biến nông sản đang ngày càng trở nên phổ biến và được nông dân áp dụng để giảm tổn thất sau thu hoạch, tăng giá trị cho sản phẩm nông nghiệp và tăng thu nhập cho hộ. Hộ nông dân tham gia chế biến thực phẩm địa phương thông qua hai hoạt động: chế biến sơ cấp và chế biến thứ cấp. Chế biến sơ cấp thường được thực hiện tại đồng ruộng nhằm mục đích biến nông sản thành một hình thức hơi khác trước khi lưu trữ, tiếp thị và chế biến

thêm. Chế biến thứ cấp bao gồm các hoạt động làm tăng giá trị dinh dưỡng hoặc giá trị thị trường của nông sản, dẫn đến hình thức của nông sản thay đổi hoàn toàn so với ban đầu (Mthombeni & cs., 2021). Chế biến nông sản thường được cho là đóng góp đáng kể vào việc giảm bớt các thách thức kinh tế xã hội, cải thiện thu nhập, việc làm, khả năng tiếp cận thực phẩm và dinh dưỡng, phúc lợi xã hội và văn hóa, qua đó tăng cường tính bền vững sinh kế của hộ nông dân sản xuất nhỏ (Mhazo & cs., 2012). Nói ngắn gọn, ngành chế biến nông sản đóng vai trò đáng kể trong sự phát triển kinh tế xã hội. Sự tham gia của nông dân vào quá trình chế biến nông sản có tiềm năng đóng góp vào sinh kế bền vững (Thindisa, 2014; Wilkinson & Rocha, 2008). Theo Sharma (2016), sự tham gia của nông dân vào chuỗi giá trị toàn cầu được coi là vô cùng quan trọng trong sự phát triển nông nghiệp ở các nước đang phát triển.

Hộ nông dân cũng tham gia vào HTTPĐP qua chức năng đóng gói, tiếp thị và bán nhiều loại sản phẩm với chuỗi cung ứng tương đối ngắn. Thị trường thực phẩm địa phương thường được phân thành hai loại: Một là, bán trực tiếp đến người tiêu dùng thông qua các chợ thực phẩm truyền thống, quầy hàng ven đường, bán tại ruộng, vườn hoặc qua các dự án nông nghiệp được cộng đồng hỗ trợ; Hai là, bán trực tiếp tới người bán lẻ là các nhà hàng, siêu thị hoặc các tổ chức như trường học, bệnh viện, khách sạn hay các hợp tác xã thu gom (Waris & Kumar, 2022; Hardesty & Leff, 2010). Ở nhiều quốc gia có thu nhập thấp hoặc trung bình thấp, chợ thực phẩm địa phương hay chợ truyền thống thường là nguồn phân phối và mua thực phẩm chính của các hộ nông dân (GloPan, 2016). Nhiều nghiên cứu chỉ ra rằng việc bán trực tiếp cho khách hàng cuối cùng cho phép nông dân nhận được giá cao hơn (Uematsu & Mishra, 2011; Hardesty & Leff, 2010; Wollni & Zeller, 2007), mang lại nhiều lợi ích cho các hộ nông dân như mối liên kết thị trường an toàn hơn, khả năng tiếp cận cải tiến công nghệ, giảm chi phí giao dịch và nâng cao uy tín về môi trường và xã hội (Paul & cs., 2021; Stür & cs., 2013). Một số nghiên cứu khác cho thấy yếu tố ảnh hưởng tới

quyết định tham gia thị trường thực phẩm địa phương của các hộ nông dân là độ tuổi, kinh nghiệm sản xuất, quy mô sản xuất, loại hình sản xuất trồng trọt hay chăn nuôi, chính sách hỗ trợ của địa phương (Plakias & cs., 2020; Poole, 2017; Adanacioglu, 2017; Egbetokun & cs., 2012).

Cuối cùng, mặc dù nông dân ở tất cả các quy mô đóng góp khoảng 80% lượng thực phẩm trên toàn cầu (Lowder & cs., 2021), trong đó hộ nông dân quy mô nhỏ (quy mô dưới 2ha) đóng góp một phần ba (30-34%) lượng thực phẩm (Ricciardi & cs., 2018), họ cũng chính là những người tiêu thụ thực phẩm do họ sản xuất, đặc biệt là thực phẩm địa phương (Dutra & cs., 2018). Trong một số trường hợp, sự đóng góp giá trị của các hộ nông dân nhỏ đang bị đánh giá thấp hơn thực tế do số liệu thống kê chính thức không tính đến thực phẩm được sử dụng cho tiêu dùng gia đình, cho bạn bè, người thân hoặc làm thức ăn chăn nuôi. Thực phẩm được trồng tại các hộ gia đình thường đáp ứng từ 25% đến 40% nhu cầu của chính các hộ gia đình đó (Gillman, 2019). Tuy nhiên, hiện nay chưa có nhiều nghiên cứu thống kê về lượng tiêu thụ của các hộ nông dân đối với thực phẩm địa phương cũng như sự tham gia của hộ nông dân với vai trò là người tiêu dùng.

4. RÀO CẢN ĐỐI VỚI SỰ THAM GIA CỦA HỘ NÔNG DÂN VÀO HỆ THỐNG THỰC PHẨM ĐỊA PHƯƠNG

4.1. Rào cản về nguồn lực của hộ nông dân

Hộ nông dân tham gia HTTPĐP thường có quy mô nhỏ, khó đáp ứng yêu cầu về khối lượng, chất lượng, giao hàng và cung ứng trái vụ (Gregoric & cs., 2015; Shipman, 2009; Jeanjean, 2007). Họ gặp hạn chế về thời gian (Fernandez-Cornejo & cs., 2007), rào cản về chi phí cho việc bán hàng và chế biến, tình trạng thiếu lao động (LeRoux & cs., 2010; Hardesty, 2008; Biermacher & cs., 2007). Ngoài ra, thiếu kỹ năng quản lý, xây dựng thương hiệu và tiếp thị khiến sản phẩm khó quảng bá, làm giảm khả năng duy trì thị trường ổn định.

4.2. Rào cản trong việc tiếp cận thị trường và xây dựng mối quan hệ

Việc kết nối với các kênh tiêu thụ trong HTTPĐP như chợ nông sản, cửa hàng thực phẩm sạch hay hợp tác xã còn hạn chế do thiếu thông tin thị trường và quan hệ với người tiêu dùng (LeRoux & cs., 2010). Thói quen mua sắm tại siêu thị vì giá rẻ và tiện lợi khiến người tiêu dùng ít ưu tiên sản phẩm địa phương (Waris & Kumar, 2022), tạo rào cản tâm lý đối với việc tiêu thụ thực phẩm địa phương, dù sản phẩm có thể có chất lượng tốt hơn và an toàn hơn (Printezis & Grebitus, 2018).

4.3. Rào cản trong việc duy trì chất lượng và tiêu chuẩn sản phẩm

Một yếu tố quan trọng khi tham gia vào HTTPĐP là khả năng đảm bảo chất lượng và đáp ứng các tiêu chuẩn vệ sinh an toàn thực phẩm. Mặc dù thực phẩm địa phương được xem là an toàn, nhưng thực tế ít được giám sát và kiểm định (Wright & cs., 2015). Hộ nông dân nhỏ không có đủ nguồn lực để áp dụng các tiêu chuẩn chất lượng nghiêm ngặt (Minot & Sawyer, 2016), ví dụ như các chứng nhận hữu cơ hoặc an toàn thực phẩm, điều này khiến sản phẩm của họ không thể cạnh tranh với sản phẩm nhập khẩu hoặc sản phẩm từ các hệ thống phân phối lớn.

4.4. Thiếu sự hỗ trợ từ chính sách và cơ chế pháp lý

Mặc dù nhiều chính phủ đã thừa nhận vai trò của HTTPĐP, chính sách hỗ trợ cho nông dân còn thiếu đồng bộ. Ở Mỹ, các chương trình hỗ trợ thúc đẩy HTTPĐP như chương trình tài trợ cho khối cây trồng đặc sản, thúc đẩy chợ nông sản và quảng bá thực phẩm địa phương, hỗ trợ cho vay vốn đối với các nhà sản xuất thực phẩm địa phương, mua thực phẩm địa phương trong các chương trình dinh dưỡng trẻ em (Martinez, 2016; Johnson & cs., 2015) mới chỉ triển khai ở quy mô tiểu bang. Tại châu Âu, các sáng kiến hỗ trợ còn rời rạc và chưa được thể chế hóa thành chính sách lâu dài (Uematsu &

Mishra, 2011; Delgado, 2020). Trong khi đó, ở các nước đang phát triển, chính sách thường chỉ đề cập nhiều đến vấn đề an ninh lương thực và đảm bảo dinh dưỡng (Nooghabi & cs., 2018). Việc thiếu vắng các chính sách hay chương trình hỗ trợ sản xuất, tiêu thụ thực phẩm địa phương còn thiếu tính khả thi hoặc chưa được thực thi hiệu quả khiến hộ nông dân gặp khó khăn trong việc tham gia vào HTTPĐP, đồng thời tạo ra sự không công bằng khi so sánh với các chuỗi cung ứng thực phẩm truyền thống hoặc hệ thống thực phẩm toàn cầu.

5. ĐIỂM MẠNH, YẾU, CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC SỰ THAM GIA CỦA HỘ NÔNG DÂN TRONG HỆ THỐNG THỰC PHẨM ĐỊA PHƯƠNG

Phân tích SWOT cho thấy các hộ nông dân tham gia HTTPĐP có lợi thế về tăng thu nhập nhờ bán trực tiếp, loại bỏ trung gian và xây dựng niềm tin với người tiêu dùng thông qua sự gắn kết cộng đồng. Họ cũng linh hoạt trong sản xuất và có khả năng đa dạng hóa sản phẩm theo nhu cầu địa phương. Tuy nhiên, các hạn chế về vốn, công nghệ, kỹ năng quản lý và phụ thuộc vào thị trường địa phương khiến việc tiêu thụ thiếu ổn định và dễ bị ép giá. HTTPĐP có nhiều cơ hội phát triển từ chính sách hỗ trợ, công nghệ số, và xu hướng tiêu dùng thực phẩm sạch, gắn với truyền thống. Ngược lại, hệ thống này phải đối mặt với cạnh tranh từ các chuỗi phân phối lớn, rào cản pháp lý và những tác động tiêu cực của biến đổi khí hậu.

6. KẾT LUẬN

Hệ thống thực phẩm địa phương đang ngày càng được xem như giải pháp quan trọng trong quá trình chuyển đổi hệ thống thực phẩm toàn cầu theo hướng bền vững. Bài viết đã khái quát khái niệm, vai trò của HTTPĐP trên phương diện kinh tế, xã hội và môi trường, đồng thời làm rõ sự tham gia của hộ nông dân trong hệ thống này thông qua các chức năng sản xuất, chế biến, phân phối và tiêu thụ.

Bảng 1. Phân tích SWOT sự tham gia của hộ nông dân trong HTTPĐP

Yếu tố	Điểm mạnh (S)	Điểm yếu (W)
Nội lực bên trong	- Lợi thế kinh tế (Hardesty & Leff, 2010; Bauman & cs., 2018) + Tăng thu nhập nhờ bán trực tiếp, loại bỏ trung gian + Có thể định giá sản phẩm cao hơn nhờ giá trị “địa phương” - Gắn kết xã hội (Benedek & cs., 2018; Mundler & Jean-Gagnon, 2020): + Được cộng đồng công nhận vai trò + Tương tác trực tiếp với người tiêu dùng tạo niềm tin - Linh hoạt trong sản xuất (Žmija & cs., 2019): + Đa dạng hóa sản phẩm theo nhu cầu địa phương + Chủ động chuỗi giá trị (từ sản xuất đến tiêu thụ)	- Hạn chế về nguồn lực (Mhazo & cs., 2012; Gregoric & cs., 2015) + Thiếu vốn đầu tư công nghệ chế biến, bảo quản + Quy mô nhỏ khó đáp ứng tiêu chuẩn đồng nhất - Thiếu kỹ năng (LeRoux & cs., 2010): + Hạn chế kiến thức tiếp thị, quản lý chuỗi cung ứng + Khó truy xuất nguồn gốc điện tử - Phụ thuộc thị trường (Waris & Kumar, 2022) + Tiêu thụ không ổn định do phụ thuộc vào thói quen địa phương + Dễ bị ép giá khi tham gia chuỗi dài
Yếu tố	Cơ hội (O)	Thách thức (T)
Tác động bên ngoài	- Chính sách hỗ trợ (FAO, 2020; Thilmany & cs., 2021) + Xu hướng chính phủ thúc đẩy HTTPĐP sau Covid-19 + Các chương trình của FAO khuyến khích chuỗi ngắn - Công nghệ số (Paul & cs., 2021): + Nền tảng kết nối trực tiếp nông dân - người tiêu dùng + Ứng dụng blockchain truy xuất nguồn gốc - Xu hướng tiêu dùng (Onozaka & cs., 2010) + Người tiêu dùng ưa chuộng thực phẩm “sạch”, có truyền thống địa phương + Tăng nhu cầu du lịch trải nghiệm nông nghiệp	- Cạnh tranh với hệ thống lớn (Printezis & Grebitus, 2018) + Áp lực từ siêu thị/sàn thương mại điện tử toàn cầu + Thực phẩm nhập khẩu giá rẻ - Rào cản về pháp lý (Minot & Sawyer, 2016) + Thiếu tiêu chuẩn riêng cho thực phẩm địa phương + Thủ tục chứng nhận phức tạp - Biến đổi khí hậu (Ricciardi & cs., 2018) + Ảnh hưởng đến năng suất và mùa vụ địa phương + Tăng chi phí thích ứng

Kết quả nghiên cứu cho thấy, HTTPĐP mang lại nhiều lợi ích, bao gồm tăng thu nhập cho nông dân, thúc đẩy kinh tế địa phương, củng cố mối quan hệ cộng đồng và giảm thiểu tác động tiêu cực đến môi trường. Tuy nhiên, sự tham gia của hộ nông dân vào HTTPĐP vẫn gặp nhiều rào cản, từ hạn chế về nguồn lực, khả năng tiếp cận thị trường, duy trì chất lượng sản phẩm đến sự thiếu vắng các chính sách hỗ trợ hiệu quả.

Để thúc đẩy sự phát triển của HTTPĐP, cần có sự phối hợp đồng bộ giữa các bên liên quan, bao gồm chính phủ, tổ chức phi chính phủ, doanh nghiệp và cộng đồng địa phương. Các giải pháp như đào tạo kỹ năng quản lý và tiếp thị cho nông dân, xây dựng cơ chế kết nối thị trường hiệu quả, hỗ trợ chứng nhận chất lượng và ban hành chính sách ưu đãi sẽ góp phần tăng cường sự tham gia của hộ nông dân. Bên cạnh đó, việc nâng cao nhận thức của người tiêu dùng về giá trị của thực phẩm địa phương

cũng là yếu tố then chốt để mở rộng quy mô HTTPĐP.

Trong bối cảnh biến đổi khí hậu và khủng hoảng lương thực toàn cầu, HTTPĐP không chỉ là một mô hình kinh tế mà còn là giải pháp bền vững để đảm bảo an ninh lương thực, bảo vệ môi trường và phát triển cộng đồng. Nghiên cứu này hy vọng sẽ là cơ sở tham khảo hữu ích cho các nhà hoạch định chính sách và các bên liên quan trong việc thúc đẩy hệ thống thực phẩm địa phương tại Việt Nam và các quốc gia đang phát triển khác.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Adanacioglu H. (2017). Factors affecting farmers' decisions to participate in direct marketing: A case study of cherry growers in the Kemalpaşa District of Izmir, Turkey. *Renewable Agriculture and Food Systems*. 32(4): 291-305. doi.org/10.1017/S1742170516000193.
- Avetisyan M., Hertel T. & Sampson G. (2014). Is Local Food More Environmentally Friendly? The GHG

- Emissions Impacts of Consuming Imported versus Domestically Produced Food. *Environmental and Resource Economics*. 58(3): 415-462. <https://doi.org/10.1007/s10640-013-9706-3>
- Bauman A., Thilmany McFadden D. & Jablonski B.B.R. (2018). The Financial Performance Implications of Differential Marketing Strategies: Exploring Farms that Pursue Local Markets as a Core Competitive Advantage. *Agricultural and Resource Economics Review*. 47(3): 477-504. <https://doi.org/10.1017/age.2017.34>
- Benedek Z., Fertő I. & Molnár A. (2018). Off to market: But which one? Understanding the participation of small-scale farmers in short food supply chains-a Hungarian case study. *Agriculture and Human Values*. 35(2): 383-398. <https://doi.org/10.1007/s10460-017-9834-4>
- Biermacher J.T., Upson S., Miller D.C. & Pittman D. (2007). Economic Challenges of Small-Scale Vegetable Production and Retailing in Rural Communities: An Example from Rural Oklahoma. *Journal of Food Distribution Research*. <https://doi.org/10.22004/AG.ECON.46583>
- Bonanno A., Cembalo L., Caracciolo F., Dentoni D. & Pascucci S. (2013). Farms' Performance and Short Supply Chains in Italy: An Econometric Analysis. *Research in Agricultural & Applied Economics*. <https://doi.org/10.22004/AG.ECON.149899>
- Charatsari C., Kitsios F., Stafyla A., Aidonis D. & Lioutas E. (2018). Antecedents of farmers' willingness to participate in short food supply chains. *British Food Journal*. 120(10): 2317-2333. <https://doi.org/10.1108/BFJ-09-2017-0537>
- Cunningham E. (2011). Where Can I Find Resources on the Local Food Movement? *Journal of the American Dietetic Association*. 111(7): 1094. <https://doi.org/10.1016/j.jada.2011.05.022>
- Delgado C. (2020). Local food policies - their constraints and drivers: Insights from Portuguese Urban Agriculture initiatives. *Moravian Geographical Reports*. 28(3): 223-235. <https://doi.org/10.2478/mgr-2020-0016>
- Demartini E., Gaviglio A. & Pirani A. (2017). Farmers' motivation and perceived effects of participating in short food supply chains: Evidence from a North Italian survey. *Agricultural Economics (Zemědělská Ekonomika)*. 63(5): 204-216. <https://doi.org/10.17221/323/2015-AGRICECON>
- Diekmann L.O., Gray L.C. & Thai C.L. (2020). More Than Food: The Social Benefits of Localized Urban Food Systems. *Frontiers in Sustainable Food Systems*. 4: 534219. <https://doi.org/10.3389/fsufs.2020.534219>
- Dutra L.V., Morais D.D.C., Santos R.H.S., Franceschini S.D.C.C. & Priore S.E. (2018). Contribution of the production for self-consumption to food availability and food security in households of the rural area of a Brazilian city. *Ecology of Food and Nutrition*. 57(4): 282-300. <https://doi.org/10.1080/03670244.2018.1488250>
- Egbetokun O., Omonona B. & Egbetokun O. (2012). Determinants of Farmers' Participation in Food Market in Ogun State Determinants of Farmers' Participation in Food Market in Ogun State. *Determinants of Farmers' Participation in Food Market in Ogun State*.
- Eriksen S.N. (2013). Defining local food: Constructing a new taxonomy - three domains of proximity. *Acta Agriculturae Scandinavica, Section B - Soil & Plant Science*. 63(sup1): 47-55. <https://doi.org/10.1080/09064710.2013.789123>
- FAO (2020). Covid-19 and the role of local food production in building more resilient local food systems. FAO. <https://doi.org/10.4060/cb1020en>
- FAO (2022). Tracking progress on food and agriculture-related SDG indicators 2022. FAO. <https://doi.org/10.4060/cc1403en>
- Feldmann C. & Hamm U. (2015). Consumers' perceptions and preferences for local food: A review. *Food Quality and Preference*. 40: 152-164. <https://doi.org/10.1016/j.foodqual.2014.09.014>
- Fernandez-Cornejo J., Mishra A.K., Nehring R.F., Hendricks C., Southern M. & Gregory A. (2007). Off-farm income, technology adoption, and farm economic performance. <https://doi.org/10.22004/AG.ECON.7234>
- Gillman S. (2019). Small farms produce more food than statistics show. *The EU Research & Innovation Magazine*. Retrieved from <https://projects.research-and-innovation.ec.europa.eu/en/horizon-magazine/small-farms-produce-more-food-statistics-show>. on Nov 4, 2024
- GloPan (2016). Food systems and diets: Facing the challenges of the 21st century. Global Panel on Agriculture and Food Systems for Nutrition. <https://glopan.org/sites/default/files/ForesightReport.pdf>.
- Government of Canada, C.F.I.A. (2013). Local Food Claims Interim Policy. Retrieved from <https://www.canada.ca/en/news/archive/2013/05/local-food-claims.html> on November 4, 2024.
- Gracia A. (2014). Consumers' preferences for a local food product: A real choice experiment. *Empirical Economics*, 47(1): 111-128. <https://doi.org/10.1007/s00181-013-0738-x>
- Gracia A., De Magistris T. & Nayga R.M. (2012). Importance of Social Influence in Consumers' Willingness to Pay for Local Food: Are There Gender Differences? *Agribusiness*. 28(3): 361-371. <https://doi.org/10.1002/agr.21297>

- Gregoric M., Pograjc L., Pavlovec A., Simcic M. & Blenkus M. (2015). School nutrition guidelines: Overview of the implementation and evaluation. *Public Health Nutrition*. 18(9): 1582-1592. <https://doi.org/10.1017/S1368980014003310>.
- Gunders D., Bloom J., Berkenkamp J., Hoover D., Spacht A. & Mourad M. (2017). Wasted: How America is losing up to 40 percent of its food from farm to fork to landfill. (p. 58) [Report]. Natural Resources Defense Council. Retrieved from <https://www.nrdc.org/sites/default/files/wasted-2017-report.pdf> on November 4, 2024.
- Hand M. & Martinez S. (2010). Just What Does Local Mean? *Choices Magazine*, Quarter 1. Retrieved from https://www.choicesmagazine.org/UserFiles/file/article_108.pdf on November 4, 2024.
- Hardesty S.D. (2008). The Growing Role of Local Food Markets. *American Journal of Agricultural Economics*, 90(5): 1289-1295. JSTOR.
- Hardesty S.D., Christensen L.O., McGuire E., Feenstra G., Ingels C., Boorinakis-Harper J., Fake C. & Oneto S. (2016). Economic Impact of Local Food Marketing in the Sacramento Region. p. 16.
- Hardesty S.D. & Leff P. (2010). Determining marketing costs and returns in alternative marketing channels. *Renewable Agriculture and Food Systems*. 25(1): 24-34. <https://doi.org/10.1017/S1742170509990196>.
- Hardesty S., Feenstra G., Visher D., Lerman T., Thilmany-McFadden D., Bauman A., Gillpatrick T. & Rainbolt G.N. (2014). Values-Based Supply Chains: Supporting Regional Food and Farms. *Economic Development Quarterly*. 28(1): 17-27. <https://doi.org/10.1177/0891242413507103>
- Hempel C. & Hamm U. (2016). How important is local food to organic-minded consumers? *Appetite*, 96, 309-318. doi.org/10.1016/j.appet.2015.09.036.
- Hendrickson M.K. (2020). Covid lays bare the brittleness of a concentrated and consolidated food system. *Agriculture and Human Values*. 37(3): 579-580. doi.org/10.1007/s10460-020-10092-y.
- Hinrichs C.C. (2000). Embeddedness and local food systems: Notes on two types of direct agricultural market. *Journal of Rural Studies*. 16(3): 295-303. [https://doi.org/10.1016/S0743-0167\(99\)00063-7](https://doi.org/10.1016/S0743-0167(99)00063-7)
- Holcomb R.B., Neill C.L., Lelekacs J., Valandia M., Woods T.A., Goodwin H.L. & Rainey R.L. (2018). A Local Food System Glossary: A Rose by Any Other Name. *Choices Magazine*. 33(3): 1-8.
- Hospido A., Milà I Canals L., McLaren S., Truninger M., Edwards-Jones G. & Clift R. (2009). The role of seasonality in lettuce consumption: A case study of environmental and social aspects. *The International Journal of Life Cycle Assessment*. 14(5): 381-391. doi.org/10.1007/s11367-009-0091-7.
- Hughes D.W. & Boys K.A. (2015). What We Know and Don't Know About the Economic Development Benefits of Local Food Systems. *Choices: The Magazine of Food, Farm and Resource Issues*. 30(1): 6.
- Jablonski B.B.R. & Schmit T.M. (2016). Differential expenditure patterns of local food system participants. *Renewable Agriculture and Food Systems*. 31(2): 139-147. <https://doi.org/10.1017/S1742170515000083>
- Jeanjean C.A. (2007). The Chefs Collaborative. *Journal of Agricultural & Food Information*. 8(4): 3-10. <https://doi.org/10.1080/10496500802083575>
- Johnson R., Aussenberg R. A. & Cowan T. (2015). The role of local food systems in U.S. farm policy. pp. 1-86.
- King R.P., Hand Michael, DiGiacomo G., Clancy K., Gómez M.I., Hardesty S.D., Lev L. & McLaughlin E.W. (2010). Comparing the structure, size, and performance of local and mainstream food supply chains. *Economic Research Service Report (USDA)*.
- Kneafsey M., Venn L., Schmutz U., Balasz B., Trenchard L., Eyden-wood T., Bos E., Sutton G. & Blackett M. (2013). Short food supply chains and local food systems in the EU: A state of play of their socio-economic characteristics.: Vol. EUR 25911. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2791/88784>.
- Lecole P. (2021). Can Small French Farms Provide an Opportunity for Employment in the Agricultural Sector? *EuroChoices*. 20(1): 48-54. <https://doi.org/10.1111/1746-692X.12290>.
- LeRoux M.N., Schmit T.M., Roth M. & Streeter D.H. (2010). Evaluating marketing channel options for small-scale fruit and vegetable producers. *Renewable Agriculture and Food Systems*. 25(1): 16-23. doi.org/10.1017/S1742170509990275
- Loiseau E., Colin M., Alaphilippe A., Coste G. & Roux P. (2020). To what extent are short food supply chains (SFSCs) environmentally friendly? Application to French apple distribution using Life Cycle Assessment. *Journal of Cleaner Production*. 276: 124166. doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.124166.
- Low S.A., Adalja A., Beaulieu E., Key N., Martinez S., Melton A., Perez A., Ralston K., Stewart H., Suttles S., Vogel S. & Jablonski B.B.R. (2015). Trends in U.S. Local and Regional Food Systems: A report to Congress. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/296951878_Trends_in_US_Local_and_Regional_Food_Systems on January 9, 2025.
- Lowder S.K., Sánchez M.V. & Bertini R. (2021). Which farms feed the world and has farmland become more concentrated? *World Development*. 142: 105455. doi.org/10.1016/j.worlddev.2021.105455.

- Mahaman Dioula B. (2014). Enhancing the Role of Smallholder Farmers in Achieving Sustainable Food and Nutrition Security. Retrieved from <https://conservancy.umn.edu/server/api/core/bitstreams/d295eb75-bddf-4829-bcde-4ddad47c9de3/content> on November 3, 2024
- Mancini M.C., Menozzi D., Donati M., Biasini B., Veneziani M. & Arfini F. (2019). Producers' and Consumers' Perception of the Sustainability of Short Food Supply Chains: The Case of Parmigiano Reggiano PDO. *Sustainability*. 11(3): 721. <https://doi.org/10.3390/su11030721>
- Maredia K.M., Dissanayake D.H.G., Freed R., Madan S., Mikunthan G., Attorp A., Patidar N., Blanco-Metzler H., Meka R.R. & Gonsalves J. (2023). Building sustainable, resilient, and nutritionally enhanced local food systems through home gardens in developing countries. *Development in Practice*. 33(7): 852-859. <https://doi.org/10.1080/09614524.2023.2218068>
- Marsden T., Banks J. & Bristow G. (2000). Food Supply Chain Approaches: Exploring their Role in Rural Development. *Sociologia Ruralis*. 40(4): 424-438. <https://doi.org/10.1111/1467-9523.00158>
- Martin C. (2022). Everyone Deserves a Seat at the Table: The Role of Participatory Design in Reimagining Our Food Systems for Greater Equity and Resilience. PhD thesis, Massachusetts Institute of Technology. <https://hdl.handle.net/1721.1/145005>
- Martinez S. (2016). Policies Supporting Local Food in the United States. *Agriculture*. 6(3): 43. <https://doi.org/10.3390/agriculture6030043>
- Martinez S., Hand M., Da Pra M., Pollack S., Ralston K., Smith T., Vogel S., Clark S., Lohr L., Low S. & Newman C. (2010). Local Food Systems: Concepts, Impacts, and Issues (Economic Research Report 97). United States Department of Agriculture (USDA). Retrieved from https://www.ers.usda.gov/webdocs/publications/46393/7054_err97_1.pdf on January 9, 2025.
- McDaniel T., Soto Mas F. & Sussman A. L. (2021). Growing Connections: Local Food Systems and Community Resilience. *Society & Natural Resources*, 34(10): 1375-1393. <https://doi.org/10.1080/08941920.2021.1958965>
- McGuirt J., Jilcott S., Liu H. & Ammerman A. (2011). Produce Price Savings for Consumers at Farmers' Markets Compared to Supermarkets in North Carolina. *Journal of Hunger & Environmental Nutrition*, 6(1): 86-98. <https://doi.org/10.1080/19320248.2010.551031>
- Mhazo N., Mvumi B.M., Nyakudya E. & Nazare R.M. (2012). The status of the agro-processing industry in Zimbabwe with particular reference to small- and medium-scale enterprises. *African Journal of Agricultural Research*, 7(11). <https://doi.org/10.5897/AJAR10.079>
- Minot N. & Sawyer B. (2016). Contract farming in developing countries: Theory, practice, and policy implications (0 ed.). International Food Policy Research Institute. https://doi.org/10.2499/9780896292130_04
- Mount P. (2012). Growing local food: Scale and local food systems governance. *Agriculture and Human Values*, 29(1): 107-121. <https://doi.org/10.1007/s10460-011-9331-0>
- Mthombeni D., Antwi M.A. & Runbhara T. (2021). Level of participation of small-scale crop farmers in agro-processing in Gauteng province of South Africa. *African Journal of Food, Agriculture, Nutrition and Development*. 21(1). <https://doi.org/10.18697/ajfand.96.19455>
- Mundler P. & Jean-Gagnon J. (2020). Short food supply chains, labor productivity and fair earnings: An impossible equation? *Renewable Agriculture and Food Systems*. 35(6): 697-709. <https://doi.org/10.1017/S1742170519000358>
- Nooghabi S.N., Burkart S., Mahmoudi H., Taheri F., Damghani A.M., Yazdanpanah M., Hosseininia G. & Azadi H. (2018). More food or better distribution? Reviewing food policy options in developing countries. *Food Reviews International*. 34(6): 566-580. <https://doi.org/10.1080/87559129.2017.1359841>
- Onozaka Y., Nurse G. & McFadden D.T. (2010). Local food consumers: How motivations and perceptions translate to buying behavior. *Choices: The Magazine of Food, Farm and Resource Issues*. 25(1). Retrieved from https://www.choicesmagazine.org/UserFiles/file/article_109.pdf on January 9, 2025.
- Paul U.K., Das G., Das M. & Mathur T. (2021). Small growers' direct participation in the market and its impact on farm income. *Journal of Agribusiness in Developing and Emerging Economies*. 11(3): 241-254. <https://doi.org/10.1108/JADEE-05-2019-0067>
- Peters C.J., Bills N.L., Wilkins J.L. & Fick G.W. (2009). Foodshed analysis and its relevance to sustainability. *Renewable Agriculture and Food Systems*. 24(1): 1-7. <https://doi.org/10.1017/S1742170508002433>
- Pinchot A. (2014). The Economics of Local Food Systems: A Literature Review of the Production, Distribution, and Consumption of Local Food. Retrieved from <https://conservancy.umn.edu/server/api/core/bitstreams/d295eb75-bddf-4829-bcde-4ddad47c9de3/content> on December 15, 2024
- Plakias Z.T., Demko I. & Katchova A.L. (2020). Direct marketing channel choices among US farmers: Evidence from the Local Food Marketing Practices Survey. *Renewable Agriculture and Food Systems*.

- 35(5): 475-489.
<https://doi.org/10.1017/S1742170519000085>
- Poole N. (2017). *Smallholder Agriculture and Market Participation*. Practical Action Publishing.
<https://doi.org/10.3362/9781780449401>.
- Poore J. & Nemecek T. (2018). Reducing food's environmental impacts through producers and consumers. *Science*. 360(6392): 987-992.
<https://doi.org/10.1126/science.aag0216>
- Pradhan P., Kriewald S., Costa L., Rybski D., Benton T.G., Fischer G. & Kropp J.P. (2020). Urban Food Systems: How Regionalization Can Contribute to Climate Change Mitigation. *Environmental Science & Technology*. 54(17): 10551-10560.
<https://doi.org/10.1021/acs.est.0c02739>
- Printezis I. & Grebitus C. (2018). Marketing Channels for Local Food. *Ecological Economics*. 152: 161-171. doi.org/10.1016/j.ecolecon.2018.05.021.
- Ricciardi V., Ramankutty N., Mehrabi Z., Jarvis L. & Chookolingo B. (2018). How much of the world's food do smallholders produce? *Global Food Security*. 17: 64-72.
doi.org/10.1016/j.gfs.2018.05.002.
- Richards S. & Vassalos M. (2023). Marketing opportunities and challenges for locally raised meats: An online consumer survey in South Carolina. *Journal of Agriculture, Food Systems, and Community Development*. pp. 1-26.
<https://doi.org/10.5304/jafscd.2023.122.009>
- Ritchie H. (2020). You want to reduce the carbon footprint of your food? Focus on what you eat, not whether your food is local. Retrieved from <https://ourworldindata.org/food-choice-vs-eating-local> on December 21, 2024
- Rivera M., Guarín A., Pinto-Correia T., Almaas H., Mur L. A., Burns V., Czekaj M., Ellis R., Galli F., Grivins M., Hernández P., Karanikolas P., Prosperi P. & Sánchez Zamora P. (2020). Assessing the role of small farms in regional food systems in Europe: Evidence from a comparative study. *Global Food Security*. 26: 100417.
<https://doi.org/10.1016/j.gfs.2020.100417>
- Rossi R. (2022, September). Small farms' role in the EU food system. European Parliamentary Research Service. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733630/EPRS_BRI\(2022\)733630_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733630/EPRS_BRI(2022)733630_EN.pdf)
- Rysin O. & Dunning R. (2016). Economic Viability of a Food Hub Business: Assessment of Annual Operational Expenses and Revenues. *Journal of Agriculture, Food Systems, and Community Development*. pp. 1-14.
<https://doi.org/10.5304/jafscd.2016.064.002>
- Schoolman E. D. (2019). Do direct market farms use fewer agricultural chemicals? Evidence from the US census of agriculture. *Renewable Agriculture and Food Systems*. 34(5): 415-429.
<https://doi.org/10.1017/S1742170517000758>
- Sharma N. (2016). Determining Growers' Participation in Contract Farming in Punjab. *Economic and Political Weekly*. 51(2): 58-65.
- Shipman D. (2009, June 26). Setting the Stage: Local Foods Issues and Policies. Conference at USDA. Local Food Systems: Emerging Research and Policy Issues, Economic Research Service, Washington, DC, USA.
- Sneed C. & Fairhurst A. (2017). Different Definitions and Great Expectations: Farmers' Market Consumers and Local Foods. *Journal of Extension*. 55(3). <https://doi.org/10.34068/joe.55.03.10>
- Springmann M., Clark M., Mason-D'Croz D., Wiebe K., Bodirsky B.L., Lassaletta L., De Vries W., Vermeulen S. J., Herrero M., Carlson K.M., Jonell M., Troell M., DeClerck F., Gordon L.J., Zurayk R., Scarborough P., Rayner M., Loken B., Fanzo J., H. Charles J. Godfray, Tilman D., Rockström J. & Willett W. (2018). Options for keeping the food system within environmental limits. *Nature*, 562(7728): 519-525.
<https://doi.org/10.1038/s41586-018-0594-0>.
- Stephens E.C., Martin G., Van Wijk M., Timsina J. & Snow V. (2020). Editorial: Impacts of Covid-19 on agricultural and food systems worldwide and on progress to the sustainable development goals. *Agricultural Systems*. 183: 102873.
<https://doi.org/10.1016/j.agsy.2020.102873>.
- Stickel M. & Deller S. (2020). Local Foods and Local Economic Performance. *Applied Economic Perspectives and Policy*. 42(2): 335-357.
<https://doi.org/10.1002/aep.13015>.
- Stür W., Khanh T.T. & Duncan A. (2013). Transformation of smallholder beef cattle production in Vietnam. *International Journal of Agricultural Sustainability*. 11(4): 363-381.
<https://doi.org/10.1080/14735903.2013.779074>.
- Sturtevant V. (2006). Reciprocity of Social Capital and Collective Action. *Community Development*. 37(1): 52-64. <https://doi.org/10.1080/15575330609490154>.
- Teig E., Amulya J., Bardwell L., Buchenau M., Marshall J.A. & Litt J.S. (2009). Collective efficacy in Denver, Colorado: Strengthening neighborhoods and health through community gardens. *Health & Place*. 15(4): 1115-1122.
<https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2009.06.003>.
- Thilmany D., Canales E., Low S. A. & Boys K. (2021). Local Food Supply Chain Dynamics and Resilience during Covid -19. *Applied Economic Perspectives and Policy*. 43(1): 86-104.
<https://doi.org/10.1002/aep.13121>.

- Thindisa L.M.V. (2014). Participation by smallholder farming entrepreneurs in agro-processing activities in South Africa. Master's Dissertation, University of the Witwatersrand. Retrieved from <https://wiredspace.wits.ac.za/server/api/core/bitstreams/6e3b6a33-f5ac-49b2-aadd-817ab93a6821/content> on November 4, 2024.
- Uematsu H. & Mishra A.K. (2011). Use of Direct Marketing Strategies by Farmers and Their Impact on Farm Business Income. *Agricultural and Resource Economics Review*. 40(1): 1-19. <https://doi.org/10.1017/S1068280500004482>
- US EPA. (2021). Sustainable Management of Food Basics. Retrieved from <https://www.epa.gov/sustainable-management-food/sustainable-management-food-basics#main-content> on December 2, 2024
- Valpiani N., Wilde P., Rogers B. & Stewart H. (2015). Patterns of fruit and vegetable availability and price competitiveness across four seasons are different in local food outlets and supermarkets. *Public Health Nutrition*. 18(15): 2846-2854. <https://doi.org/10.1017/S1368980015000981>
- Waris A. & Kumar S.A. (2022). Local Food Systems and Farmers' Markets-an Exploratory Study. *Asian Journal of Agricultural Extension, Economics & Sociology*. pp. 60-67. <https://doi.org/10.9734/ajaees/2022/v40i121765>
- Wilkinson J. & Rocha R. (2008, April). The agro-processing sector: Empirical overview, recent trends and development impacts. Plenary Paper Presented at the Global Agro-Industries Forum. New Delhi, India. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/228896033_The_Agro-Processing_Sector_Empirical_Overview_Recent_Trends_and_Development_Impacts on December 2, 2024
- Wollni M. & Zeller M. (2007). Do farmers benefit from participating in specialty markets and cooperatives? The case of coffee marketing in Costa Rica. *Agricultural Economics*. 37(2-3): 243-248. doi.org/10.1111/j.1574-0862.2007.00270.x.
- Wright K.G., Sirsat S.A., Neal J.A. & Gibson K.E. (2015). Growth of local food systems: A review of potential food safety implications. *CABI Reviews*. pp. 1-13. doi.org/10.1079/PAVSNNR201510025.
- Żmija K., Czekaj M. & Żmija D. (2019). The role of small farms in local food systems. *Annals of the Polish Association of Agricultural and Agribusiness Economists*. XXI(4): 600-611. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.5527>.